

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

A. Θεματική Ομάδα - Αγροτικός τομέας¹

Κύρια Συμπεράσματα

- Αρνητική (ή σταθερή) εξέλιξη του κλάδου τα τελευταία χρόνια.
- Μεγαλύτερα προβλήματα: Θεσμικό πλαίσιο, χρηματοδοτικά.
- Υπερβολική γραφειοκρατία σε βάρος της παραγωγικής διαδικασίας.
- Έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού.
- Προβλήματα που σχετίζονται με την παραγωγική αλυσίδα: Αδυναμία προσαρμογής επαγγελματιών αγροτών σε απαιτήσεις καθετοποιημένης παραγωγικής γραμμής, τήρηση προτύπων.
- Έλλειψη υποδομών επεξεργασίας και τυποποίησης στην Περιφέρεια
- Δεν είναι ελκυστικό το επάγγελμα του κτηνοτρόφου στην κοινωνία.

Εξαγωγές

- Ελάχιστες με εξαίρεση τη βιομηχανία μεταποίησης τροφίμων και ποτών τα εκκοκκιστήρια και τις ιχθυοκαλλιέργειες.
- Χαμηλή ανταγωνιστικότητα.
- Συγκριτικό πλεονέκτημα των ξένων παραγωγών: Τεχνογνωσία, υποδομές μεταποίησης, χαμηλό κόστος παραγωγής.

Εγχώρια ανταγωνιστικότητα (συγκριτικά πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα)

- Περιορισμένη με εξαίρεση τις ιχθυοκαλλιέργειες και την κτηνοτροφία.
- Ανυπαρξία ξένων άμεσων επενδύσεων με εξαίρεση τις ιχθυοκαλλιέργειες.
- Απουσία οργάνωσης και λειτουργίας της αλυσίδας εμπορίας.

Καινοτομίες στην παραγωγή

- Περιορισμένες, και αφορούν κατά κανόνα στη χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας στα στάδια της μεταποίησης των πρώτων υλών.
- Εξαίρεση: προϊόντα ζωικής παραγωγής (βιομηχανία παραγωγής γάλακτος, τυριού, γιαουρτιού κτλ).

Ποιές απειλές ή προκλήσεις θεωρείτε ότι θα αντιμετωπίσει ο κλάδος την προσεχή δεκαετία;

- Φυγή κτηνοτρόφων από το επάγγελμα.
- Παντελής ερημοποίηση των ημι-ορεινών ποολίβαδων και θαμνολίβαδων (κοντά σε οικισμούς) λόγω υπερβόσκησης και δραστική μείωση της παραγωγής με ταυτόχρονη αύξηση

---

¹ Τα δεδομένα προέρχονται από την επεξεργασία των απαντήσεων που δόθηκαν σε δομημένο ερωτηματολόγιο

του κόστους παραγωγής προϊόντων λόγω της ανάγκης μεγαλύτερης χρήσης συμπληρωματικών τροφών.

- Εγκατάλειψη της βόσκησης στα απομακρυσμένα ορεινά ή ψευδαλπικά ποολίβαδα (τα οποία όμως είναι τα πιο παραγωγικά) λόγω της απόστασης από οικισμούς και έλλειψης τεχνικών έργων.

Φραγμοί - προβλήματα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας στον κλάδο.

- Περιορισμένη οικονομική δυνατότητα των παραγωγών.
- Πολύ χαμηλό μορφωτικό τους επίπεδο.
- Μικρός βαθμός εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες.
- Δομή και προσανατολισμός του συστήματος παροχής οικονομικών ενισχύσεων.
- Μεγάλος μέσος όρος ηλικίας των επαγγελματιών αγροτών.
- Έλλειψη δομών για παροχή τεχνικής υποστήριξης της παραγωγικής αλυσίδας.
- Υψηλή και ασταθής φορολογία.

Πως αξιολογείτε τις δομές εκπαίδευσης / κατάρτισης και πληροφόρησης / ενημέρωσης των αγροτών:

Δομές κατάρτισης Περιφέρειας: ανεπαρκείς/λίγες/μέτριες.

Δομές κατάρτισης ΔΗΜΗΤΡΑ: ανεπαρκείς/λίγες/μέτριες.

Δομές πληροφόρησης Περιφέρειας (Διευθύνσεις Αγροτικής Ανάπτυξης): ανεπαρκείς/λίγες/μέτριες.

Υπάρχει διασύνδεση της ακαδημαϊκής έρευνας με την παραγωγή:

- Όχι με εξαίρεση μερικές βιομηχανίες (τα τελευταία χρόνια υπάρχει διασύνδεση και αυτή βελτιώνεται).
- Για να υπάρξει ουσιαστική συνεργασία θα πρέπει να γίνουν αρχικές επαφές μεταξύ παραγωγών και ερευνητικής κοινότητας.

Ποιες παρεμβάσεις κρίνετε ως απαραίτητες από την Περιφέρεια αν είναι να στηρίξει το προϊόν (ή προϊόντα) του κλάδου σας:

- Ζωνοποίηση και χαρακτηρισμός περιοχών Περιφέρειας ως προς την καταλληλότητα για την καλλιέργεια συγκεκριμένων ειδών ΑΦΦ.
- Διενέργεια ερευνών σκοπιμότητας και αγορών.
- Δημιουργία εξειδικευμένου γραφείου παροχής πληροφόρησης και καθοδήγησης.
- Διενέργεια προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης επιστημονικού προσωπικού και ενδιαφερομένων παραγωγών.

Πως αξιολογείτε την αποτελεσματικότητα των ΕΑΣ (Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών):

- Μηδαμινή έως και αρνητική.

Πως αξιολογείτε την αποτελεσματικότητα των ΟΠ (Ομάδων Παραγωγών):

- Καλύτερη, αλλά και πάλι όχι αποτελεσματική.

Ποια η γνώμη σας για τις Διεπαγγελματικές Οργανώσεις; Πρέπει να συσταθούν; Τι προβλήματα θα επιλύσουν και πως θα συμβάλουν στη βελτίωση της αποδοτικότητας της αλυσίδας εμπορίας;

- Πρέπει να συσταθούν. Θα πρέπει να λύσουν τα προβλήματα οικονομικών συναλλαγών μεταξύ των μερών που τις αποτελούν και να προωθήσουν τρόπους βελτίωσης της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, προστασίας και προώθησης στις αγορές.
- Οι Διεπαγγελματικές οργανώσεις πρέπει να είναι φορέας συνεννόησης των μερών που τις αποτελούν.

B. Θεματική Ομάδα – Μεταποίηση

Δύο ήταν οι βασικές πηγές δεδομένων της διαβούλευσης στον τομέα της μεταποίησης:

- I. Έρευνα πεδίου που πραγματοποιήθηκε σε επιλεγμένες επιχειρήσεις της Περιφέρειας όλων των κύριων κλάδων, με τη βοήθεια συνεντεύξεων βασισμένων σε δομημένο ερωτηματολόγιον. Η δομή του ερωτηματολογίου περιελάμβανε 7 διακριτές ενότητες. Από αυτές, ορισμένες αφορούν σε συλλογή πρόσφατων δεδομένων οικονομικού χαρακτήρα, ενώ άλλες στην συλλογή ποιοτικών χαρακτηριστικών (βαθμολογούμενες επιλογές) σε ερωτήσεις που αφορούν εμπλοκή επιχειρήσεων σε επιχειρηματικές συστάδες (clusters), αλυσίδες αξίας, ένταξη δράσεων ΕΤΑΚ, κλπ. Το δείγμα των επιχειρήσεων που συμμετείχαν ανήλθαν σε 39. Τα αποτελέσματα από την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας παρουσιάστηκαν αναλυτικά στο Κείμενο Βάσης του τομέα μεταποίησης και συνοπτικά στο 1^ο Παραδοτέο «Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης».
- II. Προτάσεις εκπροσώπων των επιχειρηματικών φορέων, των Επιμελητηρίων αλλά και επιλεγμένων στελεχών της Διοίκησης, όλοι τους μέλη της Θεματικής Ομάδας Εργασίας για τον τομέα της μεταποίησης της ΠΑΜΘ.

Η σύνοψη των προτάσεων της δεύτερης πηγής δεδομένων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

ΦΟΡΕΑΣ	ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΡΑΣΕΙΣ
Επιμελητήριο Δράμας	Δημιουργία δομών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας	<p>Επιχειρηματικά εκκολαπτήρια (Business Incubators)</p> <p>Επιχειρηματικά κέντρα (Business Centers)</p> <p>Επιταχυντές Επιχειρήσεων (Innovation Farms)</p> <p>Δια-Εφοδιαστικά Κέντρα (Logistics Centers) στον άξονα Ελλάδα – Τουρκία και Ελλάδα - Βουλγαρία</p> <p>Κέντρα Ενημέρωσης π.χ. τύπου Αντένες της ΔΕΣΜ.Ο.Σ που λειτουργούσαν σε κάθε επιμελητήριο της Περιφέρειας</p>
	Ενέργειες για την εξωστρέφεια της επιχειρηματικότητας	<p>Συμμετοχή σε εκθέσεις με κατάλληλη προετοιμασία</p> <p>Οργανωμένες επιχειρηματικές αποστολές με την επίβλεψη της Περιφέρειας και συμμετοχή του ίδιου του Περιφερειάρχη</p> <p>Συντονισμένη συνεργασία και συνεχή επαφή με τους εμπορικούς ακολούθους των πρεσβειών μας (να καλούνται στην περιφέρεια και να τους γίνεται ενημέρωση για την οικονομία και τις δυνατότητες και να επισκέπτονται επιχειρήσεις, κλπ)</p> <p>Δημιουργία σήματος ποιότητας με προσπάθειες αναγνωσιμότητας στις διεθνείς αγορές - "Περιφέρεια Ποιότητας"</p>
	Δημιουργία δικτύου συλλογής πρωτογενών στοιχείων	Υπάρχει μεγάλο έλλειμμα στη συλλογή στατιστικών στοιχείων σε περιφερειακή βάση
	ΔΕΣΜΟΣ	Ποιοτική βελτίωση προϊόντων & επιχειρηματική αριστεία. Επικέντρωση στους παραδοσιακούς κλάδους της περιοχής (τρόφιμα & ποτά, γαλακτοκομεία, λίθοι & μάρμαρο).

ΦΟΡΕΑΣ	ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΡΑΣΕΙΣ
		<p>Υιοθέτηση δράσεων που θα στοχεύουν σε ποιοτική αναβάθμιση των παραγόμενων προϊόντων σε όλες τις φάσεις (παραγωγή-σχεδιασμός-τυποποίηση-προώθηση)</p> <p>Υιοθέτηση καινοτομικών πρακτικών για τις επιχειρήσεις της περιοχής όχι απαραίτητα στην παραγωγική διαδικασία.</p> <p>Εξωστρέφεια προς Ανατολάς (Τουρκία, Βαλκανικές χώρες, Ρωσία & λοιπές Ρωσικές Δημοκρατίες με βέλτιστο στόχο την Κινεζική Αγορά).</p>
<p>Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας</p>	<p>Συνεχής διάθεση επικαιροποιημένων δεδομένων σε επίπεδο Περιφέρειας</p>	<p>Συνδρομή Επιμελητηρίων για τα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και χαρακτηριστικά των Επιχειρήσεων, & Ακαδημαϊκής-Ερευνητικής Κοινότητας, για διευκόλυνση της επιλογής και προσέγγισης-διερεύνησης συνεργασιών</p>
	<p>Διάκριση των χαρακτηρισμένων μεταποιητικών επιχειρήσεων σε κατηγορίες.</p>	<p>Δημιουργία ομάδων επιχειρηματικών ανακαλύψεων και σχεδιασμός ομαδοποιημένων δράσεων με συγκεκριμένες στοχεύσεις και συλλογική συμμετοχή, αυξάνοντας τις πιθανότητες επιτυχών αποτελεσμάτων και μειώνοντας τον κίνδυνο των όποιων εμποδίων.</p>
	<p>Υιοθέτηση μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας</p>	<p>Ανάπτυξη προΘερμοκοιτίδων και Θερμοκοιτίδων για εφαρμοσμένη έρευνα και συνεργασία με ερευνητική κοινότητα εσωτερικού & εξωτερικού - ιδιαίτερα το CERN.</p>
		<p>Δημιουργία Δικτύων ή/και Συστάδων Καινοτομίας, με δυναμική πραγματοποίησης έρευνας στο επίπεδο της μΜΕ για παραγωγή καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών</p>
		<p>Σχεδιασμός δημιουργίας τεχνολογικών πάρκων/τεχνούπολης στην ΠΑΜΘ.</p>
<p>Δημιουργία περιφερειακού Δικτύου μεταφοράς τεχνογνωσίας και διαδύνδεσή του με αντίστοιχα δίκτυα του εξωτερικού.</p>		
<p>Λειτουργία γραφείου Διαχείρισης πληροφοριών στο πλαίσιο αναζήτησης συνεργασιών, που η Περιφέρεια μπορεί να αποκτά σε συνεργασία με φορείς εθνικούς ή/και</p>		

ΦΟΡΕΑΣ	ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΡΑΣΕΙΣ
		ευρωπαϊκούς (πχ ΕΚΤ).
	Συνεργασία Επιχειρήσεων με Ακαδημαϊκή-Ερευνητική κοινότητα	
	Αντιμετώπιση-διαχείριση και υποστήριξη γενικευμένων απαιτήσεων των επιχειρήσεων	Στοχευμένες εκδηλώσεις προβολής (εντός και εκτός της Περιφέρειας)
		Γενική και εξειδικευμένη εκπαίδευση στα στελέχη των επιχειρήσεων
ΕΔΑ-ΑΜΘ	Δημιουργία Κοινής Δομής Υποστήριξης της παραγωγής και των επιχειρήσεων (κοινή στρατηγική). Έρευνα αγορών για τον προσανατολισμό της παραγωγής στις ανάγκες των αγορών και την μεταποίηση, προώθηση των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών, δημιουργία ταυτότητας της περιοχής. Σύνδεση της πρωτογενούς παραγωγής με την μεταποίηση και τον τριτογενή τομέα π.χ. με τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια της περιφέρειας	Οριζόντιες δράσεις
	Κέντρο καινοτομίας για προσανατολισμό στην έρευνα και την καινοτομία (Επιμελητήρια σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο)	
	Δημιουργία εκκολαπτηρίου ιδεών νέων επιστημόνων (Επιμελητήρια σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο)	

ΦΟΡΕΑΣ	ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΡΑΣΕΙΣ
	Συμμετοχή των επιχειρήσεων σε εκθέσεις προϊόντων, υπηρεσιών	Προτάσεις για τους Τομείς που η Περιφέρεια ΑΜΘ παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα που θα πρέπει να ενισχυθούν κατά προτεραιότητα
	Συνεχής κατάρτιση των επιχειρηματιών και του προσωπικού	
	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για εξοπλισμό, χρήση νέων τεχνολογιών, για έρευνα και καινοτομία, για χρήση ΑΠΕ	
	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για έρευνα και καινοτομία χρήση ΑΠΕ και ΤΠΕ	
	Ενίσχυση των υποδομών και της αγοράς εξοπλισμού	
	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για συσκευασία και τυποποίηση προϊόντων	
	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών (π.χ clusters για καθετοποιημένη χρήση ΤΠΕ)	
	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αξιοποίηση εξειδικευμένου προσωπικού	
	Προβολή-δημοσιότητα-συμμετοχή σε εκθέσεις	
Σύνδεσμος Βιομηχάνων Περιφέρειας ΑΜΘ	Ενέργειες υποστήριξης και Ανάπτυξη της Γεωθερμίας σε όλα τα εντοπισμένα πεδία της περιοχής	Ενίσχυση αγροδιατροφικός τομέα
	Δημιουργία μονάδων συλλογής και διάθεσης τυποποιημένης βιομάζας	παραγωγή τυποποιημένης βιομάζας για χρήση (υποκατάσταση άλλων πηγών ενέργειας) στις βιομηχανίες της περιοχής και αλλού

ΦΟΡΕΑΣ	ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΡΑΣΕΙΣ
	Δημιουργία μονάδας διαχείρισης και αξιοποίησης απορριμάτων	
ΤΕΕ	Ενέργειες διασύνδεσης	Στήριξη τομέων με συγκριτικά πλεονεκτήματα
	Οριοθέτηση και αξιοποίηση του παραλιακού μετώπου της Περιφέρειας στον ιχθυοτροφικό τομέα	Δημιουργία ζωνών για την εγκατάσταση μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας- υδατοκαλλιέργειας

Γ. Θεματική Ομάδα – Τουρισμός/Πολιτισμός²

Πως εξελίχθηκε η υποομάδα τα τελευταία 10-15 χρόνια:

- Στον τομέα των καταλυμάτων παρατηρείται τα τελευταία πέντε χρόνια αύξηση των καταλυμάτων – 40% στις κατηγορίες των 4 και 5 αστέρων, γενική αύξηση στα 2 και 3 αστέρια – τόσο στο θαλάσσιο μέτωπο όσο και στο ορεινό και ποιοτική αναβάθμιση αυτών λόγω επιδοτούμενων προγραμμάτων του Γ'ΚΠΣ.
- Παρατηρείται αύξηση της πληρότητας από 55% στο 75% για τη Θάσο (2007-2009), 30% για τα παράλια της Καβάλας, 45% για την Καβάλα, κάμψη της πληρότητας στα καταλύματα της Θράκης από 45% σε 35%. Καταγράφεται επίσης αύξηση του τζίρου αλλά μείωση των κερδών.
- Στην υποομάδα των tour operator καταγράφεται εκτός άλλων (αύξηση τζίρου – μείωση κερδών) και το γεγονός της μείωσης των παραδοσιακών tour operator λόγω της ανάπτυξης του διαδικτύου και της αντίστοιχης αύξησης των μεμονωμένων ταξιδιωτών.

Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι υπό-ομάδες:

- Έλλειψη νερού (κυρίως στις νότιες περιοχές της Θάσου).
- Προβλήματα με τις δημόσιες υπηρεσίες (ΕΟΤ καθυστέρηση με τις αδειοδοτήσεις, λογιστικές παρακολουθήσεις – υγειονομικοί κανονισμοί).
- Αυξημένο λειτουργικό κόστος (κόστος ενέργειας, Φορολόγηση).
- Μείωση μέσης τιμής / διανυκτέρευση.
- Εποχικότητα.
- Έλλειψη θεσμοθετημένου πλαισίου για προσφορά γης.
- Κατάρρευση εσωτερικού τουρισμού.
- Χαμηλή αναγνωρισιμότητα στις ξένες περιοχές.
- Ελλιπής συνεργασία με τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους στον κλάδο του τουρισμού (εστίαση, μεταφορές, Δημόσια Διοίκηση).
- Ανεπαρκής αριθμός δρομολογίων στις θαλάσσιες συγκοινωνίες (Καβάλα-Πρίνος).
- Ανεκπαιδευτοι επαγγελματίες.
- Προβλήματα αποκομιδής σκουπιδιών (Υπηρεσίες Δήμων).
- Ανεπαρκείς χώροι στάθμευσης και ελλιπής οργάνωση σημείων άφιξης (πορθμεία).
- Έλλειψη υποδομών για την ανάπτυξη του εναλλακτικού – ορεινού τουρισμού.
- Μερική προβολή της εικόνας της (μόνο ως θαλάσσιος τουρισμός).
- Ελλιπής αξιοποίηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων της.
- Ελλιπής προβολή για προσέλκυση εξειδικευμένων ομάδων τουρισμού.

Πόσο ανταγωνιστικές είναι οι υποομάδες με τον ευρωπαϊκό ή Διεθνή και τον εγχώριο ανταγωνισμό:

- Καταλύματα:
  - ο Θάσος: εισαγόμενος 75%, εγχώριος 25%.

² Τα δεδομένα προέρχονται από την επεξεργασία των απαντήσεων που δόθηκαν σε δομημένο ερωτηματολόγιο. Υπο-ομάδες που συμμετείχαν περιλαμβάνουν (α) καταλύματα, διακοπών ξεκούρασης (β) καταλύματα ορεινού και εναλλακτικού τουρισμού, (γ) tour operators και (δ) μεταφορές.

- Καβάλα: εισαγόμενος 60%, εγχώριος 40%.
- Θράκη: εγχώριος 78% (95% το 2010).
- Πράκτορες: εισαγόμενος 100%
- Ορεινά καταλύματα: εγχώριος.

Οι προοπτικές αύξησης υπέρ του εισαγόμενου τουρισμού σχετίζονται:

- με την αύξηση του ρεύματος από Ρωσία – Τουρκία – Ουκρανία και Σερβία
- με τη διατήρηση των ευρωπαϊκών αγορών
- με την τιμολογιακή πολιτική
- με τη συνεχή ποιοτική αναβάθμιση και με την ενσωμάτωση νέων υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση των τουριστών
- με την τουριστική αξιοποίηση των εθνικών πάρκων και προστατευόμενων περιοχών, των τουριστικών αξιοθέατων
- με τη δημιουργία ικανοποιητικών υποδομών
- με σχεδιασμένη και στοχευμένη προβολή.

Ως προς την εποχικότητα του τουριστικού προϊόντος η ΑΜΘ παρουσιάζει την εξής εικόνα:

- Θαλάσσιες – νησιωτικές περιοχές:
  - Ιούλιος – Αύγουστος: 85-90%.
  - Ιούνιος – Σεπτέμβριος: 70-75%.
  - Μάιος – Οκτώβριος: 35-40%.
  - Νοέμβριος – Απρίλιος: < 50%.
- Ορεινές περιοχές:
  - Δεκέμβριος – Φεβρουάριος: 95% εγχώριος τουρισμός.
  - Μάιος – Αύγουστος: εισερχόμενος τουρισμός.
- Αγροτουριστικές μονάδες. Η άνοιξη είναι η κύρια τουριστική περίοδος και δευτερευόντως το φθινόπωρο.

Ως κύριες ανταγωνίστριες χώρες αναφέρονται:

- Η Τουρκία με συγκριτικό πλεονέκτημα τις υποδομές, τις υπηρεσίες, το χαμηλό κόστος και την καλύτερη σχέση υπηρεσίας/κόστους.
- Η Βουλγαρία με συγκριτικό πλεονέκτημα το κόστος, τις υποδομές, την προβολή της υπηρεσίες.
- Η Ισπανία και η Ιταλία με συγκριτικό πλεονέκτημα τις υποδομές, τις υπηρεσίες, τις αερομεταφορές, την καλύτερη οργάνωση, το πολιτιστικό περιβάλλον, την προβολή.
- Η Β. Αφρική (Αίγυπτος) με συγκριτικό πλεονέκτημα το κόστος, το πολιτιστικό περιβάλλον, την ιστορία.
- Η Κύπρος με συγκριτικό πλεονέκτημα το ξενοδοχειακό δυναμικό.
- Σε επίπεδο χώρας ανταγωνίζεται τη Δυτική Μακεδονία και την Ήπειρο.

Ως προς τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ΠΑΜΘ αναφέρονται:

- Η δυνατότητα προσφοράς ενός διακριτού τουριστικού προϊόντος βασισμένο στη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά στο πλαίσιο μιας ποικιλίας νέων μορφών τουρισμού (πολιτιστικού, δημιουργικού-εμπειρίας).

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας επικεντρώνεται σε:

- Δημόσιες υποδομές: Μαρίνες και παραλίες – Δασικός πλούτος και οδική σύνδεση οικισμών ορεινού όγκου – πολιτιστικός-ιστορικός πλούτος (υλικός και άυλος)
- Ενίσχυση των ξενοδοχειακών υποδομών.
- Ολοκλήρωση του κτηματολογίου και του ειδικού χωροταξικού για δημιουργία προσφερόμενης θεσμοθετημένης γης.
- Συνεργασία μεταξύ των τομέων του τουριστικού κλάδου.
- Προβολή
  - o Σωστή και στοχευμένη προβολή ανάλογα με το προϊόν.
  - o Ενσωμάτωση των απόψεων της τουριστικής αγοράς.
  - o Αύξηση της χρηματοδότησης.
  - o Ενεργητική παρουσία στο διαδίκτυο.
  - o Δημιουργία οργανισμών προβολής.
  - o Εκπαίδευση επιχειρηματιών και κατοίκων.

Πόσο διεθνοποιημένη είναι η υποομάδα με όρους άμεσων ξένων επενδύσεων;

- Χαμηλή ελκυστικότητα.

Σε ποιο βαθμό εξαρτώνται άλλοι κλάδοι της Περιφέρειας από τις προσφερόμενες υπηρεσίες της υποομάδας.

Κλάδοι της Περιφέρειας που επηρεάζονται από τις προσφερόμενες υπηρεσίες των εξεταζόμενων υποομάδων είναι ανά προορισμό οι εξής.

	Θάσος	Καβάλα	Αλεξανδρούπολη
Τοπικά προϊόντα:	30%	10%	15%
Υπηρεσίες:	100%	50%	60%
Εμπόριο:	30%	20%	20%
Μεταφορές:	80-90%	15-20%	40-50%

Κύριες αγορές (χώρα προέλευσης τουριστών) ανά υποομάδα για το 2012.

Οι κύριες χώρες προέλευσης των τουριστών αναφέρονται ως εξής: Γερμανία – Αυστρία – Ρουμανία – Σερβία – Βουλγαρία – Τουρκία – Ρωσία – Πολωνία – Μ. Βρετανία.

Ποιοι οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι/απειλές ή προκλήσεις θεωρείται ότι θα αντιμετωπίσουν οι υποομάδες την προσεχή περίοδο.

- Απειλές:
  - o Ανταγωνισμός από γειτονικές και μεσογειακές χώρες.
  - o Οικονομική και πολιτική αστάθεια.
  - o Δύσκολη πρόσβαση.
  - o Μόλυνση του περιβάλλοντος – φυσικές καταστροφές.
  - o Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις τουριστικές δαπάνες και στην προστασία-διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
  - o Τιμολογιακή πολιτική.
- Προκλήσεις:
  - o Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην ανάδειξη και προβολή των πολιτιστικών πόρων.

- ο Ισχυρή τάση της ζήτησης πολιτιστικού και δημιουργικού τουρισμού και εμφάνιση νέων τουριστικών αγορών.
- ο Η δυνατότητα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών εξυπηρετήσεων.
- ο Υποκατάσταση της αξίας των υπηρεσιών από δραστηριότητες δημιουργικότητας και εμπειριών.

Καινοτομίες που έχουν εφαρμοστεί στις προσφερόμενες υπηρεσίες.

- Χωριό Μεσσοχώρι - ΠΕΛΙΤΗΣ (Pelitis.gr) Αφορά την ανάδειξη Σπόρων.
- Τεχνολογίες Πληροφορικής&Επικοινωνιών (ΤΠΕ).
- Προσφορά σε στοχευμένες ομάδες (Gay friendly, couples only).
- Ιδιόκτητος λαχανόκηπος για εφοδιασμό δείπνων.
- Προώθηση αποκλειστικά Τοπικών προϊόντων.
- Εξοικονόμηση ενέργειας.

Καινοτομίες που έχουν εφαρμοστεί στην προώθηση των προσφερόμενων υπηρεσιών.

- Μεμονωμένη προβολή επιχειρήσεων στο διαδίκτυο.
- Χρήση Ηλεκτρονικών εργαλείων στις πωλήσεις και κρατήσεις.
- Social Media.

Καινοτομίες που έχουν εφαρμοστεί στην εσωτερική οργάνωση και λειτουργία των μονάδων/επιχειρήσεων.

- Cluster «Εκσταση», Ξενοδοχεία – Οινοποιεία.
- Εξοικονόμησης Ενέργειας.
- Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας.
- Θέση Δημοσίων Σχέσεων.
- Ύπαρξη μπουτόν στις ομπρέλες για ενημέρωση.
- ALL INCLUSIVE: 2011.

Τεχνολογίες, προϊόντα ή ευκαιρίες στην παγκόσμια αγορά για τον κλάδο την προσεχή δεκαετία.

- Γαστρονομία.
- Στοχευμένο Web Marketing.
- Εξοικονόμηση ενέργειας.
- Περισσότερες Υπηρεσίες για τουριστικές «εμπειρίες».
- Happenings διαφόρων θεματολογίων.

Ύπαρξη ανεπτυγμένων δικτύων καινοτομίας ή συστάδας επιχειρήσεων.

- Agrinet Θράκης.

Από τις παρακάτω καινοτομίες ποια (ποιες) κρίνετε ως ελπιδοφόρα ή/και προτεραιότητας για τον τομέα.³

³ Οι απαντήσεις έχουν δοθεί είτε με φθίνουσα σειρά σπουδαιότητας (1-10) είτε με απλή επιλογή (X).

	tour oper.	tour oper.	Εναλ. Τουρισμός	Καταλύματα	Καταλύματα	Καταλύματα	Καταλύματα	Καταλύματα	Καταλύματα
Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης				6			2	3	1
Θεαματική βελτίωση της ποιότητας				7			1	2	5
Δυνατότητα απομακρυσμένης πληροφόρησης και παροχής υπηρεσιών				5		X	5	1	4
Παροχή εξατομικευμένων πακέτων υπηρεσιών	6	X	X	2		X	4	4	2
Δημιουργία νέων εμπειριών	1		X	1	X	X	3	5	X
Δημιουργία νέων τρόπων προώθησης του τουριστικού προϊόντος	X	X	X	3	X		6		3
Καινοτομικές μορφές καταλυμάτων ή άλλων υποδομών	5			8		X	7		X
Παροχή virtual υπηρεσιών ως υποστηρικτικές υπηρεσίες	4			4			8		X
Ανακάλυψη και προώθηση καινούργιων αξιοθέατων	2	X		9		X	9		8
Τουρισμός που απευθύνεται σε ειδικές ομάδες	3	X	X	10			10		7
Προώθηση και ανάδειξη τοπικών Μύθων						X		X	X

Το επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι:

- Χαμηλής εκπαίδευσης.
- Μέτριο.

Τι ανάγκες σε εκπαίδευση και κατάρτιση υπάρχουν για το προσωπικό του τουριστικού τομέα:

- Σε όλα τα επίπεδα και τις ξενοδοχειακές ειδικότητες.

Τα ΑΕΙ/ΤΕΙ της Περιφέρειας τροφοδοτούν την περιφερειακή οικονομία με ικανούς αποφοίτους ή οι επιχειρήσεις χρειάζεται να ψάξουν αλλού; Υπάρχει διασύνδεση της έρευνας; Διασύνδεση στην εκπαίδευση;

- Δεν καλύπτουν με τις σχολές τους.

Πως θα μπορούσε να βελτιωθεί η διασύνδεση και η μεταφορά γνώσης;

- Ενότητες για την τουριστική αγορά.
- Ίδρυση νέων σχολών εξιδανικευμένων στις μορφές εναλλακτικού τουρισμού.
- Εξειδικευμένα Σεμινάρια που θα έχουν άμεση σχέση με την πραγματική αγορά.

Τα μέχρι σήμερα μέτρα ενίσχυσης της καινοτομίας ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες σας; Ποια θα ήταν τα κατάλληλα κίνητρα για να επενδύσετε περισσότερο σε αγορά τεχνογνωσίας;

- Βελτίωση των προϋποθέσεων στα συγχρηματοδοτούμενα.
- Έμμεση χρηματοδότηση μέσω αφορολόγητων αποθεματικών.
- Σωστή προβολή.

Πως αξιολογείτε το κλίμα για την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια; Ποιοι είναι οι φραγμοί και ποια τα προβλήματα;

- Δεν υπάρχει τοπικό σχέδιο επιχειρηματικότητας σε όλα τα επίπεδα.
- Αδυναμία επικοινωνίας και συμπόρευσης μεταξύ υπευθύνων σχεδιασμού και των αναγκών της αγοράς.
- Έλλειψη εξειδικευμένων γνώσεων στα κέντρα λήψης αποφάσεων, για δράσεις επιχειρηματικής-τουριστικής πολιτικής.
- Απαιτείται καλύτερος συντονισμός και αποκέντρωση της διαχείρισης πόρων και σχεδίων.

Ποιες παρεμβάσεις κρίνετε ως απαραίτητες από την Περιφέρεια για υποστηριχθεί ο τουριστικός τομέας:

- Βελτίωση κρίσιμων υποδομών (Τουριστική Πληροφόρηση – Τελωνειακοί Σταθμοί – Εικόνα σταθμών μεταφορών / Λιμάνια, ΚΤΕΛ, Τραίνα.
- Σχέδιο ενίσχυσης ενεργειακών βελτιώσεων και εξοικονόμησης πόρων.
- Πιστοποίηση Υπηρεσιών.
- Οργάνωση του Γραφείου ΕΟΤ για να έρθει πιο κοντά στην αγορά.
- Ένα μακρόπνοο σχέδιο με σταθερή πορεία.
- Καλύτερος Συντονισμός.
- Δράσεις στοχευμένης προβολής.
- Ενίσχυση του ουσιαστικού ρόλου της αγοράς στις επιλογές της.
- Αποκέντρωση Διαχείρισης πόρων και σχεδίων.
- Δημιουργία κονδυλίων για ενίσχυση προσέλκυσης Αεροπορικών Εταιρειών.
- Αναβάθμιση των περισσότερων αξιοθέατων.

Πεδία παρέμβασης στα οποία εστίασε επίσης η ομάδα προκειμένου να ενισχυθούν οι κρίκοι της αλυσίδας του τουρισμού και η συμβολή τους στην τοπική οικονομία είναι⁴:

- Ο αγροδιατροφικός τομέας και σε σχέση με την διαχρονικότητα του.
- Η διεύρυνση-αναβάθμιση-εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με την αξιοποίηση των πόρων από το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον , γενικότερα η σύνδεση τουρισμού-πολιτισμού-συνέργειες.
- Ο τομέας των μεταφορών, η δυνατότητα πρόσβασης από τις ξένες αγορές αλλά και από την εγχώρια αγορά, αεροπορικές εταιρείες, σιδηρόδρομος, οδικά δίκτυα, πύλες εισόδου, μεταφορικοί κόμβοι.
- Ο τομέας της ενέργειας.
- Η έλλειψη ταυτότητας και εικόνας της ΠΑΜΘ καθώς και η δημιουργία μηνυμάτων που θα απαντά στις ανάγκες και επιθυμίες στοχευόμενων τουριστικών αγορών.
- Η δικτύωση επιχειρήσεων και διασύνδεση υπηρεσιών.
- Η χρήση των νέων τεχνολογιών σε όλο το φάσμα ανάδειξης, προβολής, οργάνωσης του τουριστικού προϊόντος και διαχείρισης της πληροφορίας.
- Η ανάγκη δημιουργίας μιας δομής διακυβέρνησης συντονισμού του συνόλου των δραστηριοτήτων.

---

⁴ Τα περιεχόμενα της συγκεκριμένης ενότητας προέκυψαν από τα μέλη της ΘΟΕ και όχι από τα ερωτηματολόγια.